

Elsbeth Booy

Elsbeth Booy – trainingen voor jongeren

Contact: Elsbeth.Booy@gmail.com

Presentatietechnieken geven aan leerlingen

1. Inleiding

Als leerlingen een presentatie moeten houden, is er niet altijd tijd om echt te coachen op presentatievaardigheden, zoals ‘het gebruik van stem’, ‘houding’ en ‘het contact met het publiek’. Toch is dat erg nuttig en het kan, ook met 30 man!

In deze workshop leren docenten hoe ze aan hun leerlingen presentatievaardigheden kunnen geven, waarbij de focus ligt op ‘stem’, ‘houding’ en ‘oogcontact’. Andere onderwerpen die aan bod komen, zijn:

1. Hoe leer je leerlingen een sprankelende inleiding aan?
2. Hoe kun je leerlingen coachen?

Bij elke presentatie (spreekbeurt, betogende voordracht, profielwerkstuk) gaat het er voor een groot deel om hoe een leerling het doet. Hoe gebruikt hij zijn stem? Hoe staat hij erbij? Kijkt hij het publiek echt aan of niet? Bij een les over presentatietechnieken kun je bijvoorbeeld beginnen met brainstormen over presentatietechnieken.

2. Werkvorm 1 – Brainstormen over presentatietechnieken

Doel: leerlingen bewustmaken van waar ze op moeten letten als ze een presentatie houden. Samen met de leerlingen verzamel je waar ze op moeten letten en dat schrijf je op het bord.

Stem: ‘articuleren’, ‘tempo’, ‘volume’, ‘het houden van pauzes’...

Houding: ‘op twee benen staan’, ‘recht op staan’, ‘handen ondersteunen presentatie met behulp van gebaren’...

Contact met het publiek: ‘het publiek echt aankijken’, ‘vragen stellen aan het publiek’...

Daarna is het tijd voor een volgende werkvorm.

3. Werkvorm 2 – Dat kan foutter

Doel: iedereen even voor de groep laten staan/anti-faalangst

- Bespreek in tweetallen of in een groepje wat er allemaal fout kan gaan bij een presentatie ('stem', 'houding', 'oogcontact'...)
- Kies voor jezelf één aspect uit (bijvoorbeeld: 'mompelen'). Niet tegen de rest zeggen.

Iedereen gaat om de beurt voor de groep dezelfde zin zeggen, bijvoorbeeld de zin: "Hallo allemaal, ik wil me graag even voorstellen. Ik ben [+ je naam]". Bij deze korte presentatie doet iedereen één ding fout en de groep raadt wat de fout is (bijvoorbeeld: 'mompelen').

Het fijne is dat iedere leerling dan een keer voor de groep heeft gestaan en dat het niet eng is, omdat ze iets fout voor moeten doen. Het kan dus eigenlijk niet misgaan.

Vervolgens zijn er verschillende werkvormen voor de onderdelen 'stem', 'houding' en 'oogcontact'.

4. Werkvorm 3 – Stem: klemtonen

Doel: de leerlingen ervaren hoe de betekenis van een zin kan veranderen als ze steeds een ander woord beklemtonen.

De volgende zin schrijf je op het bord: "Ik heb niet gezegd dat het jouw schuld is".

Daarna laat je een aantal leerlingen deze zin om de beurt zeggen, maar steeds met de klemtoon op het volgende woord, dus:

- Leerling 1: "Ik heb niet gezegd dat het jouw schuld is".
- Leerling 2: "Ik heb niet gezegd dat het jouw schuld is".
- Leerling 3: "Ik heb niet gezegd dat het jouw schuld is".
- ...

Ook bij presentaties kunnen ze zo spelen met klemtonen.

5. Werkvorm 4 – Houding: overtuigen met je lijf

Doel: de leerlingen laten voelen hoe ze met gebaren en met hun lijf een presentatie levendig kunnen maken.

De leerlingen gaan in tweetallen tegenover elkaar staan. De ene leerling speelt de conciërge en heeft een blauw briefje vast. De andere is de leerling die te laat is en de conciërge ervan moet overtuigen dat hij geoorloofd te laat is. Verzin argumenten, smoesjes, leugens, smeek, word boos, dreig, haal alles uit de kast! Pas als de conciërge overtuigd is, geeft hij de leerling het briefje. Daarna wissel je van rol.

Vervolgens wisselen de leerlingen van partner en doen ze deze oefening nog een keer, maar dan zonder hun stem te gebruiken. Ze moeten de ander dus overtuigen met behulp van gebaren. Zo leren ze hun lijf inzetten bij presentaties.

6. Werkvorm 5 – Oogcontact: het publiek écht aankijken

Doel: de leerlingen leren om mensen in het publiek om de beurt echt even aan te kijken.

Je laat de leerlingen een korte presentatie houden over iets waar ze enthousiast over zijn, bijvoorbeeld: een hobby, een sport, een vakantieland... Laat ze het eerst even in tweetallen aan elkaar vertellen, zodat ze de inhoud al een keer gedaan hebben.

Daarna laat je een aantal leerlingen voor de klas komen en het nog een keer vertellen. Terwijl ze hun verhaal vertellen, moeten ze steeds een leerling uit het publiek echt even aankijken. Als die leerling uit het publiek het gevoel heeft dat hij echt oogcontact had met de spreker, steekt hij zijn hand op. Na vijf handen omhoog kan de leerling weer gaan zitten.

Benadruk dat het niet zozeer om de inhoud van het verhaal gaat, maar wel om het publiek leren aankijken.

7. Werkvorm 6 – Aandachtstrekker met behulp van zintuigen

De leerlingen krijgen een stelling en verzinnen er drie argumenten bij. Bij elk argument bedenken ze uitleg en een voorbeeld. Dat verplicht hen om even goed na te denken over hun onderwerp. Bij elke stelling is een tweetal leerlingen voor en een tweetal leerlingen tegen.

Daarna moeten ze een beeldende aandachtstrekker verzinnen, met behulp van zintuigen. Als docent kan je bijvoorbeeld onderstaand verhaal vertellen voor de klas en het liefst nog af en toe uitbeelden, met behulp van gebaren.

Boven me zie ik groene, transparante blaadjes waar de zon doorheen schijnt. Ik ruik de frisse lucht met een vleugje bloesengeur. Ik voel de hangmat waarin ik lig zachtjes heen en weer schommelen. Als ik even naar rechts kijk, zie ik vlak naast mijn tuin auto's met een snelheid van 120 kilometer per uur langsrijden. En ik hoor alleen het fluiten van de vogels en verder helemaal niets.

Dat wil toch iedereen? Geen lelijke geluidswallen meer waar het lawaai dwars doorheen gaat, geen vieze uitlaatgassen meer je neus in! Daarom moet de elektrische auto verplicht worden.

Vraag aan de klas: “Wat heb ik precies gezegd en hoe heb ik dat gedaan?” Sommige leerlingen komen dan vanzelf op zintuigen uit.

Daarna moeten de leerlingen bij hun eigen stelling een zintuiglijke aandachtstrekker verzinnen. Eerst moeten ze een beeld voor zich zien en dat vervolgens beschrijven met de woorden: “ik zie, ik voel, ik hoor, ik ruik, ik proef”.

Vervolgens gaat een aantal leerlingen hun aandachtstrekker aan de klas vertellen. Het leukste is als je steeds eerst de voorpartij van een stelling het woord geeft en daarna de tegenpartij. Dan krijg je twee tegenovergestelde verhalen.

Voorbeeld:

- *Voor:* De elektrische auto moet verplicht worden (zie bovenstaande aandachtstrekker)
- *Tegen:* De elektrische auto moet verplicht worden
Verhaal over een meisje dat komt aanfietsen en bij een kruispunt, waar links en rechts struikjes staan, een auto niet hoort aankomen, omdat hij elektrisch en dus geruisloos is. Hierdoor komt ze bijna onder de auto. Dat is toch gevaarlijk! Daarom...

Uitbeelden kan hierbij helpen. Beeld de struikjes uit met je handen. Waar staan ze precies in de ruimte? Zet het beeld neer in de ruimte. Vertel eerst en beeld het dan uit.

8. Feedback geven bij presentaties

Ik vind het heel belangrijk dat je als docent op een positieve manier feedback geeft en ook je leerlingen leert hoe ze feedback moeten geven. Voor veel leerlingen is het erg spannend om voor een klas een presentatie te geven en het wordt nog spannender als je alleen maar hoort wat je fout doet. Als leerlingen feedback geven, zeggen ze soms: “Het was een goede presentatie, maar je praatte wel te zacht”. Daarvan zal de spreker alleen onthouden: “ik praatte te zacht en dat is fout”.

Als docent leer ik mijn leerlingen aan dat ze ook moeten benoemen wat goed ging. Bijvoorbeeld: “Je keek goed de klas rond en je stond stevig op twee benen”. Daarna benoem je, in de vorm van een tip, wat de leerling kan verbeteren: “Probeer de volgende keer harder te praten, voor je gevoel te hard”.

Ronde 4

Maggy Dekens
Provinciaal Onderwijs Vlaanderen
Contact: maggy.dekens@pov.be

Leerlijn spreken en presenteren in de derde graad algemeen en technisch secundair onderwijs

In Vlaanderen werden de afgelopen jaren de eindtermen Nederlands geüpdatet. De vernieuwde eindtermen werden progressief ingevoerd. Sinds september gelden ze ook in het laatste jaar van het secundair onderwijs. De leerlingen van het technisch secundair onderwijs hebben nu voor de vaardigheden ongeveer dezelfde eindtermen als de leerlingen van het algemeen secundair onderwijs. Voor een overzicht van de eindtermen, zie: <http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/secundair-onderwijs/>.

Onder de cluster ‘spreken/gesprekken voeren’ vinden we terug dat de leerlingen voor een onbekend publiek en op een structurerend niveau gedocumenteerde informatie kunnen presenteren (eindterm 8). Eindterm 9 bepaalt dat ze op een beoordelend niveau en voor een onbekend publiek standpunten/meningen of oplossingen voor problemen kunnen uiteenzetten en motiveren. Ook moeten ze persoonlijke ervaringen kunnen presenteren en activerende boodschappen kunnen formuleren. Met het structurerend niveau wordt bedoeld dat de leerlingen informatie kunnen verzamelen of noteren en die op een geordende wijze kunnen presenteren. Op het beoordelend niveau moeten ze in staat zijn om hun eigen mening mondeling uiteen te zetten.

Daar komt nog bij dat leerlingen van het algemeen secundair onderwijs de onderzoekscompetenties (OC's) moeten behalen, terwijl leerlingen van het technisch secundair onderwijs een geïntegreerde proef (GIP) moeten maken. Voor de OC's en de GIP moeten ze een wetenschappelijke of technische opdracht uitvoeren en daarover rapporteren. Voor de onderzoekscompetenties wordt wel in het midden gelaten of het gaat over mondeling of schriftelijk rapporteren. De mondelinge presentatie van de GIP gebeurt voor een externe jury. Heel wat leerlingen zien erg tegen deze confrontatie met een onbekend publiek op.